

نمادشناسی عنصر آب و اجزاء کالبدی آن در باغ ایرانی

سارا معصومی^۱، پریسا گشایشی^۲

۱- دانش آموخته کارشناسی ارشد، گروه معماری، دانشکده معماری، موسسه آموزش عالی اقبال لاهوری، مشهد، ایران،

s.masoumi@eqbal.ac.ir

۲- دانشجو، دکتری، عضو هیات علمی، گروه معماری، دانشکده معماری، موسسه آموزش عالی تابران، مشهد، ایران،

p.ghoshayeshi1189@gmail.com

چکیده

باغ ایرانی مجموعه‌ای منظم متشکل از اجزاء بوده که براساس باورها و اعتقادات مردم ایران در طول هزاران سال، در روزگار باستان و پس از آن در دوران اسلامی شکل گرفته است. باغ ایرانی طبیعت دست‌ساخته بشر است. طبیعتی که دارای معانی این جهانی و در برخی تعاریف حامل اندیشه معنوی از جهان دیگر است. استقرار عناصر طبیعی و انسان ساخت در کنار هم وجود باغ را تعریف کرده و به آن هویت می‌بخشند. به‌طوریکه هر یک از این عناصر علاوه بر جنبه‌های کارکردی حامل اندیشه‌های معنوی نیز بوده که بیش از هر چیز از اعتقادات دینی، باورهای فرهنگی، علایق انسانی و تجارب تاریخی ایرانیان نشأت گرفته است. در این راستا یکی از مهم‌ترین عناصر باغ ایرانی آب و اجزای کالبدی حاصل از آن است. این تحقیق با هدف تبیین طبقه‌بندی مفاهیم و مضامین عنصر آب به عنوان یکی از شاخص‌ترین عناصر باغ ایرانی آب و اجزای کالبدی حاصل از آن است. این تحقیق با هدف تبیین طبقه‌بندی مفاهیم و مضامین عنصر آب به عنوان یکی از شاخص‌ترین عناصر باغ ایرانی به نگارش درآمده است و سوال اصلی آن است که عنصر آب و اجزای کالبدی نشأت گرفته از آن نماد چه هستند و چه مفاهیمی را بیان می‌کند؟ روش تحقیق در جمع‌آوری اطلاعات، آرشو- کتابخانه‌ای بوده لیکن در طبقه‌بندی و تحلیل متکی به روش‌های توصیفی است. این مقاله با عناوین؛ اهمیت تاریخی و فرهنگی آب، مبانی معنایی عنصر طبیعی آب و مبانی معنایی اجزای کالبدی این عنصر شامل فواره، استخر و حوض، جوی‌ها، آبشارهای پله‌پله، سینه‌کبکی‌ها و آب‌گردان‌ها و دریاچه به واکاوی این عنصر شاخص در باغ ایرانی می‌پردازد و در نهایت در جدول تحلیلی اصلی‌ترین مفاهیم و نمادها را طبقه‌بندی می‌کند.

واژه‌های کلیدی: نمادشناسی، مبانی معنایی، باغ ایرانی، عنصر آب

۱- مقدمه

باغ، طبیعت دست‌ساز بشر است. طبیعتی برخاسته از ذهن و پرداخته به دست انسان؛ انعکاس فرهنگ و تخیل انسان است در پرداختن به طبیعت؛ آب، خاک، نور، گیاه، فناوری و ذوق و احساس است؛ فضایی خرم و رنگین، آراسته و پیراسته، و تابع شرایط محیط، که در شکل‌یابی آن ذوق، سلیقه، مهارت، فرهنگ و تصمیم انسان نقش اساسی دارد [۱]. باغ جایگاهی است